

Samfundet S:t Erik Stockholm

Stockholms stadsbyggnadskontor
Registraturen
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se

YTTRANDE
2019-04-23

Yttrande gällande detaljplan för fastigheterna Åskvädret 2 och del av Hammarbyhöjden 1:1 i stadsdelen Björkhagen i Stockholm

Sammanfattning av Samfundet S:t Eriks synpunkter

Samfundet S:t Erik anser att förslaget i många delar är välarbetat och bidrar till platsens befintliga kvaliteter. Däremot anser Samfundet att det föreslagna östra lamellhuset och den länkade hörnbyggnaden i hörnet mot Simrishamnsgatan bör utgå då de riskerar alltför stor negativ påverkan på platsens naturmarkspark och den sammanhållna kulturmiljön, som är som mest avläsbar i detta läge. Förslaget bör även utvecklas avseende skalan på husen i kvarteret Åskvädret. Av den anledningen efterlyser Samfundet S:t Erik att planförslaget omstuderas och avstyrker förslaget i dessa delar.

Planförslaget

Förslaget innebär uppförande av sex flerbostadshus i fyra till sju våningar längs med Halmstadsvägen, sammanlagt innehållande cirka 90 lägenheter. Planens uttalade syfte är att komplettera områdets befintliga bebyggelse med ytterligare bostäder och omvandla Halmstadsvägen till en mer stadsmässig gata med goda förutsättningar för gångtrafik och ökad tillgänglighet till lokaler för centrumändamål i husens bottenvåningar. Förslaget innebär även att en före detta panncentral i två våningar i korsningen Halmstadsvägen–Hässleholmsvägen rivs och ersätts med ny högre bebyggelse i fem till sju våningar. Den föreslagna bebyggelsen förläggs i stor utsträckning till platsens befintlig park- och naturmark.

Historik

Den berörda bebyggelsen är en del av Björkhagens ursprungliga utbyggnad som inleddes under 1940-talet. Punkthusen i tegel, de putsade lamellhusen och panncentralen inom kvarteren Åskvädret, Virvelvinden, Regnbågen och Duggregnet uppfördes i ett sammanhang i slutet av 1940-talet av Svenska bostäder och ritades av arkitekt Carl-Evin Sandberg. Terrängen i Björkhagen är kuperad och dessa naturgivna förutsättningar blev en viktig utgångspunkt för gestaltningen av stadsdelens bebyggelse. Högre punkthus placerades på höjderna och lägre lamellhus i dalgångar och sänkor. Det aktuella planområdet ligger i anslutning till Björkhagens centrum som markeras av sitt femton våningar höga skivhus från 1954 av arkitekten Georg Varhelyi.

Befintliga värden och kvaliteter

Björkhagen är som stadsdel ett värdefullt exempel på en välbevarad tunnelbaneförstad från 1940- och 1950-talen, utformad efter modernismens arkitektur- och stadsplaneideal. Inom planområdet kommer detta värde framförallt till uttryck i den välgestaltade och landskapsanpassade planstrukturen. Halmstadsvägen, dragen i en låglänt sträckning i landskapet, är kantad av lamellhus i fyra våningar bakom vilka grupper av höga punkthus accentuerar och förstärker de omgivande höjdsträckningarna. Punkthusen på berget är markerade med grönt på Stadsmuseets kulturhistoriska klassificeringskarta vilket innebär att de bedöms ha stora kulturhistoriska värden. Lamellhusen och panncentralen är gulmarkerade vilket betyder att bebyggelsen är av positiv betydelse för stadsbilden och/eller har ett visst kulturhistoriskt värde.

Marken kring punkthusen och i sluttningen ner mot Halmstadsvägen består av medvetet utsparat naturmark med berg i dagen, där växtligheten domineras av tall och gran med inblandning av lövträd.

Denna öppna karaktär av "Hus i park" är ett värdefullt uttryck för Björkhagens särdrag och Stockholms modernistiska parkideal under efterkrigstiden som utgick från platsens befintliga förutsättningar och topografi. Särskilt tydligt framträder detta karaktärsdrag vid det öppna hörnet mellan Halmstadsvägen och Simrishamnsvägen, medvetet utformad som en upptakt till punkthusen på bergskränet med en öppen gräsmatta med högvuxna tallar och en gångstig, samt i de breda släppen som omger panncentralen. Naturmarken utgör ett aktivt stadsbyggnadselement vilket tillsammans med den terränganpassade bebyggelsen skapar områdets identitet.

Bedömning av förslagets konsekvenser

- Norr om Halmstadsvägen rivs den två våningar höga panncentralen och ersätts med två byggnadskroppar om fem till sju våningar. Samfundet ser positivt på delar av platsens gestaltning, exempelvis att man sparar en äldre karaktärsfull ek i väster och den trädplanterade förgårdsmarken. Mer problematisk är den föreslagna bebyggelsens höjd och bredd som nästintill helt blockerar vyn upp mot Hässleholmsvägens punkthus. Det extremt smala släppet mot det befintliga tre våningar höga lamellhuset i öster skapar genom den föreslagna sju våningar höga byggnadskroppen dessutom en mycket negativ skalförskjutning.
- Söder om Halmstadsvägen, i naturmarksslätten mot gaturummet, föreslås fyra lamellhus, parvis förbundna av en lägre länkande sockelvåning i kvarterets västra och östra hörnor. Samfundet ser kvaliteter i husens mer lågmälda gestaltning med en sammanhållen takfotshöjd och förhöjd sockelvåning anpassad till gatans lutning. De sammanbindande och vinklade en våning höga hörnbyggnaderna samt ett större släpp mellan de två lamellhusen ger förutsättning för kontakt med naturmarken och punkthusbebyggelsen på höjden. I den västra delen ger det slutna "kvartershörnet" plats för en nätstation och ger samtidigt rumsligt stöd åt den befintliga och småskaliga centrumbildningen. Samfundet bedömer däremot att bebyggandet av det motsatta hörnet i korsningen Halmstadsvägen och Simrishamnsvägen får stora negativa konsekvenser för den värdefulla naturmarksparken som utgör platsens mest välgestaltade landskapsavsnitt.

Planförslagets exploatering av platsens befintliga parkmark och konsekvenserna måste betraktas mot bakgrund av den nyligen antagna detaljplanen (Dp 2010-17031) som tillåter uppförande av ett punkthus och två lamellhus vid kvarteret Regnbågen, alldeles intill det aktuella planområdet.

Samfundet S:t Eriks synpunkter på planförslaget

Samfundet S:t Erik anser sammanfattningsvis att planförslaget behöver ta större hänsyn till den befintliga bebyggelsens skala och de sammanbindande stråken av naturmarksvegetation mellan byggnadskropparna som skapar värdefulla siktlinjer mot höjderna med sin accentuerade bebyggelse. Det är en förutsättning för att Björkhagens landskapliga och kulturhistoriska värden ska värnas och förvaltas i en stadsutveckling. Planens motiv att öka Halmstadsgatans stadsmässighet uppväger inte bristen på utveckling av det platsspecifika motiv som "hus i park" utgör. Planen bör därför omstuderas med en lägre exploateringsgrad, där skalan på husen i kvarteret Åskvädret bättre anpassas till de befintliga lamellhusen. Söder om Halmstadsvägen bör det östra lamellhuset vid Simrishamnsgatan och den länkande hörnbyggnaden helt utgå så att den värdefulla naturmarksparken kan bevaras och utvecklas som ett offentligt parkrum.

Samma omsorg som planförfattaren utvecklar i planföreskrifterna, med syftet att säkerställa arkitektonisk kvalitet, bör ägnas åt att säkerställa en sammanbindande naturmarksstruktur.

Samfundet S:t Erik avstyrker därför förslaget i dessa delar.

För Samfundet S:t Erik

Monica Andersson
Ordförande

Jonas Berglund
Styrelseledamot

Sebastian Ulvsgård
Styrelseledamot